

K Z O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, kwiecień 2013

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/56/2013

**INSTYTUCJE I OBYWATELE
W UNII EUROPEJSKIEJ**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Słabnie społeczne poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Od lutego do kwietnia tego roku odsetek zwolenników obecności naszego kraju we Wspólnocie zmalał do 73% (spadek o 5 punktów). Jednocześnie liczba przeciwników członkostwa wzrosła z 15% do 19%.

- ▶ W ciągu ostatnich czterech lat znacząco pogorszyły się opinie o działalności głównych instytucji unijnych: Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej. Działania Parlamentu Europejskiego pozytywnie ocenia 48% badanych, którzy słyszeli o tej instytucji (spadek o 15 punktów w stosunku do marca 2009 roku), negatywnie – 22% (wzrost o 9 punktów). Podobnie kształtują się opinie o pracy Komisji Europejskiej: dobrze ocenia ją 46% ankietowanych, którzy słyszeli o niej (spadek o 12 punktów), a źle – 19% (wzrost o 6 punktów).

- ▶ Polacy rzadziej niż kilka lat temu identyfikują się z Europą. Większość badanych (60%, od czerwca 2009 roku wzrost o 8 punktów) deklaruje, że uważa się wyłącznie za Polaków. Nieco więcej niż co trzeci ankietowany (35%, spadek o 10 punktów) twierdzi, że czuje się przede wszystkim Polakiem, a w drugiej kolejności Europejczykiem. Tylko nieliczni (4%) przedkładają tożsamość europejską nad autoidentyfikację narodową lub czują się wyłącznie Europejczykami.

- ▶ Blisko trzy czwarte badanych (73%) jest zdania, że największy wpływ na politykę UE mają rządy najsilniejszych państw unijnych. Co dziewiąty respondent (11%) uważa, że decydującą rolę odgrywa Komisja Europejska. Tylko nieliczni (3%) wskazali w tym kontekście na obywateli Unii.

W przeddzień dziewiątej rocznicy akcesji Polski do Unii Europejskiej – w okresie, gdy od dłuższego już czasu Unia boryka się z kryzysem w państwach strefy euro (ostatnio na Cyprze), proponując rozwiązania, które nie zawsze spotykają się ze zrozumieniem obywateli krajów mających problemy – zapytaliśmy Polaków o ich stosunek do członkostwa oraz oceny funkcjonowania instytucji unijnych¹. W związku z tym, że Parlament Europejski ogłosił rok 2013 Europejskim Rokiem Obywateli, sprawdziliśmy też, czy Polacy czują się Europejczykami.

POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA POLSKI W UE

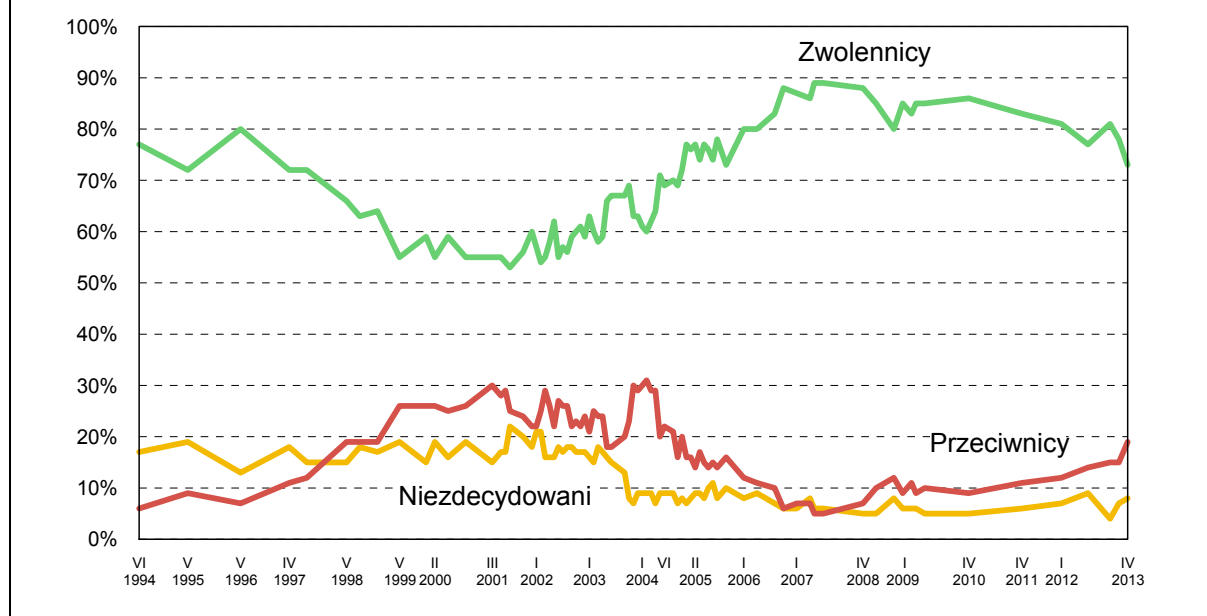
Utrzymujące się od kilku lat problemy Unii Europejskiej, związane z kryzysem finansowym w niektórych krajach strefy euro, są najbardziej prawdopodobną przyczyną słabnięcia społecznego poparcia dla członkostwa Polski w UE. Symptomy tego procesu były widoczne już w ubiegłym roku. Obecnie są one jeszcze bardziej wyraźne. Od lutego do kwietnia odsetek zwolenników obecności naszego kraju w UE zmalał do 73% (spadek o 5 punktów). Jednocześnie liczba przeciwników członkostwa wzrosła z 15% do 19%. Oznacza to, że obecny poziom poparcia dla integracji europejskiej jest zbliżony do notowanego w pierwszym okresie po wejściu Polski do UE.

Tabela 1

Stosunek do integracji europejskiej wśród ogółu badanych	Wskazania respondentów według terminów badań																				
	2006			2007				2008			2009				2010	2011	2012			2013	
	IV	VIII	X	I	IV	V	VII	IV	VII	XI	I	III	IV	VI	IV	IV	I	VII	XII	II	IV
	w procentach																				
Zwolennicy	80	83	88	87	86	89	89	88	85	80	85	83	85	85	86	83	81	77	81	78	73
Przeciwnicy	11	10	6	7	7	5	5	7	10	12	9	11	9	10	9	11	12	14	15	15	19
Niezdecydowani	9	7	6	6	8	6	6	5	5	8	6	6	6	5	5	6	7	9	4	7	8

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (275) przeprowadzono w dniach 4–10 kwietnia 2013 roku na liczącej 1150 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. STOSUNEK DO INTEGRACJI WŚRÓD OGÓŁU BADANYCH

Pozytywny stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej dominuje we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Relatywnie najwięcej zwolenników obecności naszego kraju we Wspólnocie jest wśród osób o wyższym statusie społeczno-ekonomicznym: z wyższym wykształceniem (86%), o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1500 zł (87%), dobrze oceniających własne warunki materialne (85%). Stosunkowo niski poziom poparcia dla integracji notujemy z kolei wśród osób z wykształceniem podstawowym (60%), źle oceniających swoją sytuację materialną (59%) oraz ludzi starszych – powyżej 65 roku życia (62%).

Nie bez znaczenia dla nastawienia do członkostwa w UE jest orientacja światopoglądowa badanych, w tym głównie ich poglądy polityczne. Akceptacji obecności Polski we Wspólnocie sprzyja identyfikacja lewicowa (poparcie na poziomie 84%), z kolei osłabia ją silna religijność wyrażająca się w częstym udziale w praktykach religijnych (58%).

Zwolennicy członkostwa naszego kraju w UE dominują w elektoratach wszystkich partii politycznych cieszących się największym poparciem społecznym. Najbardziej jednoznacznie pronijni są zadeklarowani wyborcy PO, a najmniej – sympatycy PiS.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty*	Stosunek do integracji europejskiej wśród ogółu badanych		
	zwolennicy	przeciwnicy	niezdecydowani
	w procentach		
PO	93	6	1
SLD	88	9	3
PSL	82	15	3
PiS	68	22	9

* Pominięto dane dotyczące zwolenników Ruchu Palikota ze względu na ich niewielką liczbę w badanej próbie

OCENA DZIAŁALNOŚCI INSTYTUCJI UNIJNYCH

Z biegiem lat nazwy takich instytucji, jak Parlament Europejski czy Komisja Europejska brzmią obco dla coraz mniejszej grupy dorosłych Polaków. Jednak mimo dziesięciu lat obecności Polski w UE nie wszyscy słyszeli o głównych instytucjach wspólnotowych. Jednocześnie nadal zdecydowaną mniejszość stanowią osoby, które mogą o sobie powiedzieć, że sporo wiedzą o działaniu tych instytucji.

Tabela 3

Proszę powiedzieć, czy słyszał(a) Pan(i) o:	Wskazania respondentów według terminów badań			
	III 2003*	IX 2005	III 2009	IV 2013
	w procentach			
– Parlamencie Europejskim				
Słyszał(a)m i sporo wiem o nim	23	25	14	21
Słyszał(a)m, ale niewiele wiem o nim	55	62	75	69
Nie słyszał(a)m o nim	22	13	11	10
– Komisji Europejskiej				
Słyszał(a)m i sporo wiem o niej	23	21	11	19
Słyszał(a)m, ale niewiele wiem o niej	54	62	74	68
Nie słyszał(a)m o niej	23	17	15	13
– Europejskim Banku Centralnym				
Słyszał(a)m i sporo wiem o nim	-	-	-	14
Słyszał(a)m, ale niewiele wiem o nim	-	-	-	62
Nie słyszał(a)m o nim	-	-	-	24

* Dane Instytutu Spraw Publicznych

O Parlamencie Europejskim słyszało ogółem 90% dorosłych Polaków. Większość z nich (69%) przyznaje, że zetknęła się z nazwą tej instytucji, ale niewiele wie o jej funkcjonowaniu. Nieco więcej niż co piąty (21%) deklaruje, że sporo wie o Parlamencie Europejskim.

Podobnie jest ze znajomością Komisji Europejskiej. Słyszało o niej ogółem 87% dorosłych Polaków, w tym niespełna jedna piąta (19% ogółu) przyznaje, że ma znaczną wiedzę o funkcjonowaniu tej instytucji.

W związku z problemami krajów strefy euro i rolą Europejskiego Banku Centralnego w łagodzeniu kryzysu zapytaliśmy badanych, czy zetknęli się z nazwą tej instytucji. O EBC słyszało ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), w tym 14% ogółu deklaruje, że sporo wie o jego działalności.

Znajomość instytucji unijnych jest w dużej mierze odzwierciedleniem zainteresowania polityką. Im jest ono wyższe, tym większa wiedza o ich funkcjonowaniu. Wśród osób deklarujących, że uważnie śledzą to, co się dzieje w polityce, znajomość Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej jest praktycznie powszechna (a mniej więcej połowa z nich sporo wie o funkcjonowaniu tych instytucji), także o Europejskim Banku Centralnym słyszała ogromna większość z nich (90%, w tym 33% deklaruje dużą wiedzę o tej instytucji). Najslabiej zorientowane w działalności instytucji unijnych są osoby w ogóle nieinteresujące się polityką, choć większość z nich słyszała o Parlamencie Europejskim, Komisji Europejskiej, a także o Europejskim Banku Centralnym. Zainteresowanie polityką zależy przede wszystkim od poglądów politycznych, płci i wykształcenia respondentów. Nic zatem dziwnego, że te cechy społeczno-demograficzne w istotnej mierze określają także poziom wiedzy o instytucjach unijnych. Ich znajomość różnicuje przede wszystkim wykształcenie. Im jest ono wyższe, tym większa wiedza o ich funkcjonowaniu. Lepszą orientację w tej kwestii mają mężczyźni niż kobiety. Większej wiedzy o instytucjach unijnych sprzyjają także wykrystalizowane poglądy polityczne.

Ostatnie lata przyniosły wraz ze spadkiem poparcia dla członkostwa Polski w UE również pogorszenie opinii o działaniu głównych instytucji unijnych: Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej. Nadal jednak ich funkcjonowanie zdecydowanie częściej oceniane jest dobrze niż źle. Działalność Parlamentu Europejskiego pozytywnie postrzega 48% badanych, którzy słyszeli o tej instytucji, negatywnie – 22%. Podobnie kształtują się opinie o pracy Komisji Europejskiej: dobrze ocenia ją 46% ankietowanych, którzy o niej słyszeli, a źle – 19%.

Tabela 4

Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenił(a)by Pan(i) działalność Parlamentu Europejskiego?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	III '03*	IX '05	III '09	IV '13
	w procentach			
Dobrze	57	57	63	48
Źle	7	14	13	22
Trudno powiedzieć	36	29	24	30

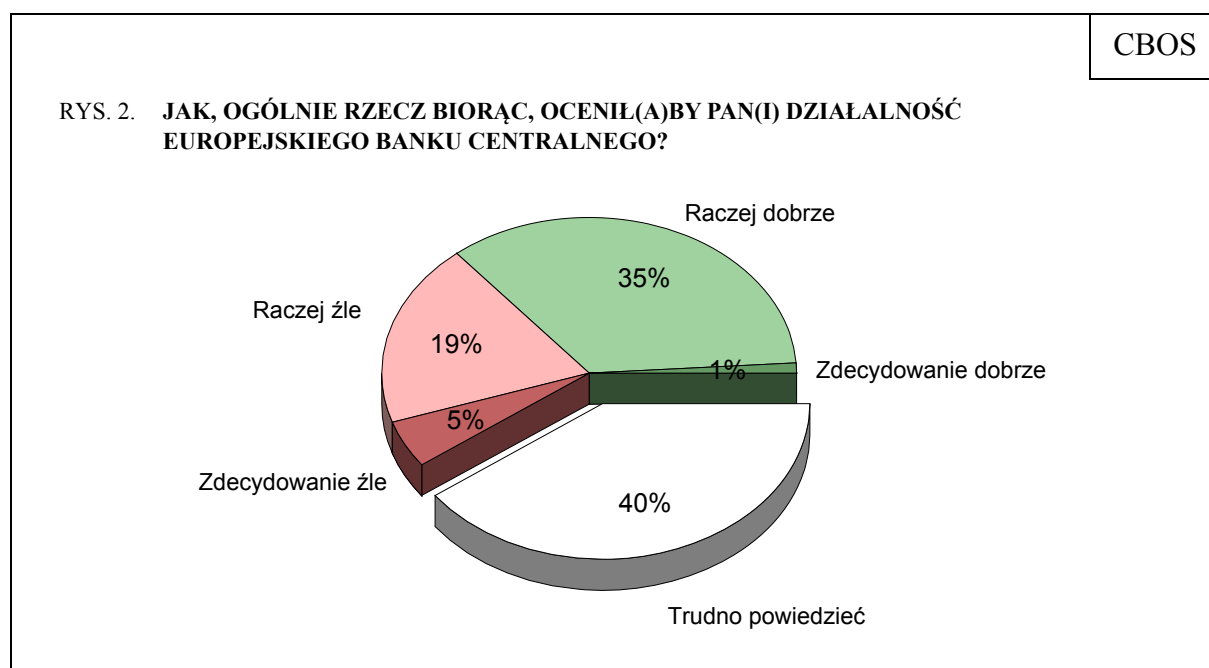
* Dane ISP

Tabela 5

Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenił(a)by Pan(i) działalność Komisji Europejskiej?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	III '03*	IX '05	III '09	IV '13
	w procentach			
Dobrze	56	53	58	46
Źle	6	11	13	19
Trudno powiedzieć	38	36	29	35

* Dane ISP

Stosunkowo najwięcej trudności sprawiła respondentom ocena działań Europejskiego Banku Centralnego. Jednocześnie jego działalność budzi nieco więcej kontrowersji niż funkcjonowanie Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej, o czym świadczą mniej jednoznacznie pozytywne oceny jego pracy. O funkcjonowaniu EBC z aprobatą wypowiada się 36% respondentów, a blisko jedna czwarta (24%) krytycznie ocenia jego działalność.

Ocena działalności instytucji unijnych jest dość ściśle związana ze stosunkiem do członkostwa Polski w UE. Jak można było się spodziewać, wśród zwolenników obecności naszego kraju we Wspólnocie przeważają pozytywne oceny pracy wszystkich badanych instytucji, wśród jej przeciwników więcej jest negatywnych niż pozytywnych opinii o ich funkcjonowaniu.

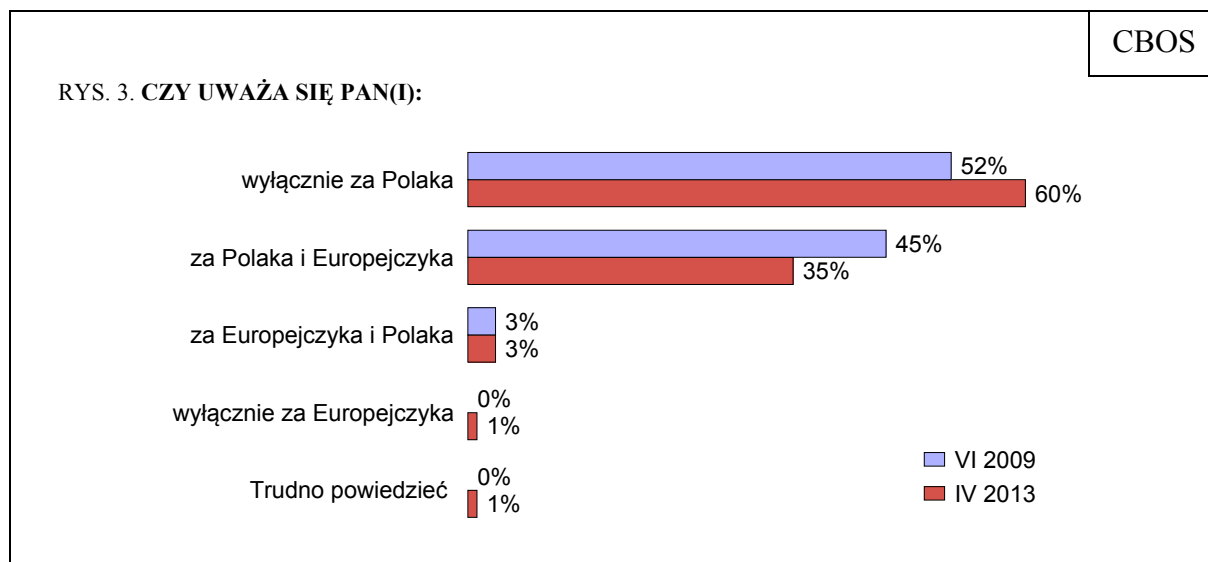
UNIA OBYWATELI?

Jak wspomniano, Parlament Europejski na wniosek Komisji Europejskiej ustanowił rok 2013 Europejskim Rokiem Obywateli. Obywatel każdego państwa Unii jest automatycznie obywatelem UE. Najbardziej znane i wykorzystywane jest prawo obywateli Unii do swobodnego przemieszczania się oraz pobytu na terenie państw członkowskich. Inne mniej znane uprawnienia dotyczą możliwości głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach lokalnych w państwie członkowskim, w którym się mieszka, a także ochrony dyplomatycznej i konsularnej w placówkach wszystkich państw UE poza jej obszarem. Obywatelom UE przysługuje ponadto prawo do złożenia petycji do Parlamentu Europejskiego oraz udziału w europejskiej inicjatywie obywatelskiej, a także prawo do odwołania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich.

Starania podejmowane na rzecz zbudowania europejskiego *demos* i wzmocnienia identyfikacji obywateli państw unijnych na poziomie europejskim są, jak na razie, dość mało skuteczne. Badania Eurobarometru z maja 2012 roku pokazywały, że niemal dwie piąte mieszkańców państw unijnych (38%) nie czuje się obywatelami UE. Większość określała się przede wszystkim (49%) lub nawet wyłącznie (38%) poprzez swoją narodowość. Polacy na tle społeczeństw innych państw UE nieco częściej deklarowali, że czują się obywatelami UE (67% wobec 61%). Nieco rzadziej niż przeciętnie postrzegali się wyłącznie przez pryzmat narodowości (34%), częściej określali się przede wszystkim jako Polacy i – w drugiej kolejności – Europejczycy (59%)².

Wyniki naszego tegorocznego badania dotyczącego autoidentyfikacji Polaków różnią się od ubiegłorocznych danych Eurobarometru, a także od wyników CBOS sprzed kilku lat. Mogą one świadczyć o słabnięciu tożsamości europejskiej Polaków. Obecnie większość ankietowanych (60%, wzrost o 8 punktów w porównaniu z czerwcem 2009 roku) deklaruje, że uważa się wyłącznie za Polaków. Nieco więcej niż co trzeci respondent (35%, spadek o 10 punktów) czuje się przede wszystkim Polakiem, a dopiero w drugiej kolejności Europejczykiem. Tylko nieliczni (4%) przedkładają tożsamość europejską nad autoidentyfikację narodową lub czują się wyłącznie Europejczykami.

² Wyniki badań Eurobarometru "European Citizenship" są dostępne na stronie http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb77/eb77_anx_en.pdf

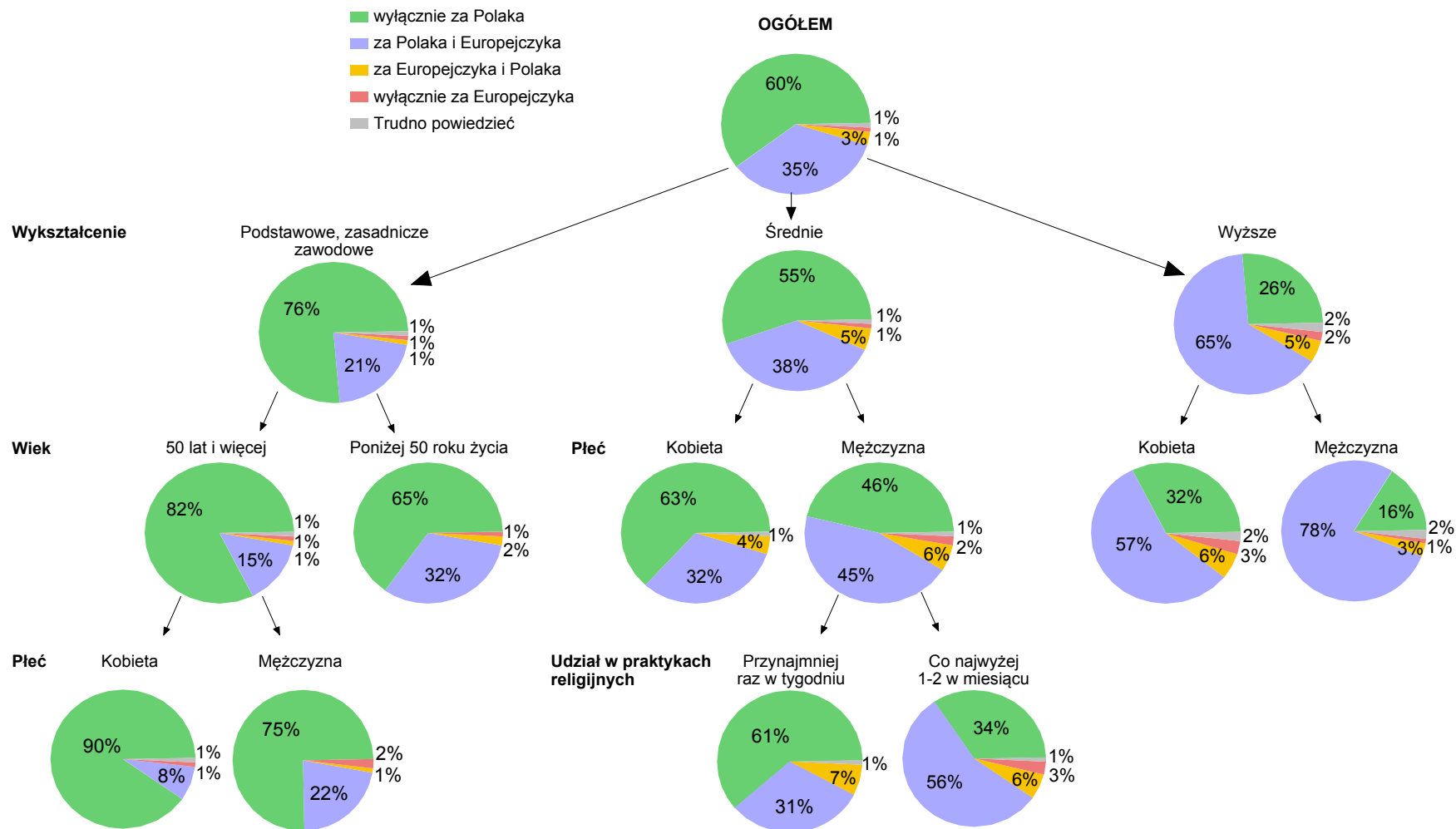

Autoidentyfikacje Polaków zdecydowanie najsilniej wiążą z wykształceniem. Im ono wyższe, tym rzadsze definiowanie swojej tożsamości wyłącznie poprzez przynależność narodową i częstsze identyfikacje na poziomie zarówno narodu, jak i Europy. Istotne są także zależności między autoidentyfikacjami a innymi cechami społeczno-demograficznymi, takimi jak: płeć, wiek, miejsce zamieszkania, dochody i sytuacja materialna oraz religijność.

Poniższy rysunek przedstawia łączny wpływ różnych czynników na autoidentyfikację Polaków³. Z analiz wynika, że wyłącznie poprzez przynależność narodową skłonne są określać się przede wszystkim kobiety mające co najmniej 50 lat, z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym. Z kolei mężczyźni z wyższym wykształceniem stosunkowo najczęściej czują się nie tylko Polakami, ale także – w drugiej kolejności – Europejczykami.

³ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

RYS. 4. CZY UWAŻA SIĘ PAN(I):

Kwestia tożsamości w mniejszym stopniu niż jeszcze kilka lat temu dzieli elektoraty głównych partii politycznych. Jednocześnie za Polaków i Europejczyków uważają się w większości zadeklarowani wyborcy PO. Większość sympatyków PSL, PiS i SLD czuje się dziś wyłącznie Polakami.

Tabela 6

Potencjalne elektoraty*	Czy uważa się Pan(i):				
	wyłącznie za Polaka	za Polaka i Europejczyka	za Europejczyka i Polaka	wyłącznie za Europejczyka	Trudno powiedzieć
	w procentach				
PSL	68	30	0	0	2
PiS	66	30	1	2	1
SLD	60	38	2	0	0
PO	40	53	6	0	1

* Pominięto dane dotyczące zwolenników Ruchu Palikota ze względu na ich niewielką liczbę w badanej próbie

Autoidentyfikacje badanych wiążą się z ich stosunkiem do członkostwa Polski w UE. Zdecydowana większość jego przeciwników, a także osób niemających jednoznacznego stosunku do integracji uważa się wyłącznie za Polaków. Tożsamość zwolenników obecności Polski w UE jest bardziej złożona: połowa z nich czuje się wyłącznie Polakami, ponad dwie piąte – Polakami i, w drugiej kolejności, Europejczykami.

Tabela 7

Stosunek do integracji europejskiej wśród ogółu badanych	Czy uważa się Pan(i):				
	wyłącznie za Polaka	za Polaka i Europejczyka	za Europejczyka i Polaka	wyłącznie za Europejczyka	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Zwolennicy	50	44	4	1	1
Przeciwnicy	81	12	1	3	3
Niezdecydowani	92	5	0	1	2

Od lat badamy poczucie wpływu na sprawy swojego miasta, gminy oraz na sprawy kraju. Wyniki dotychczasowych badań prowadzą do dwóch głównych wniosków. Po pierwsze, proces transformacji ustrojowej wiązał się z umocnieniem poczucia podmiotowości Polaków, wyrażającym się we wzroście poczucia wpływu na sprawy publiczne, po drugie – postrzegana możliwość oddziaływania na sprawy publiczne w zdecydowanie większym stopniu dotyczy poziomu lokalnego niż ogólnokrajowego. W ostatnim badaniu poświęconym tej kwestii (z września 2012 roku) poczucie wpływu

na sprawy swojego miasta, gminy deklarowało 50% badanych, a na sprawy kraju – 30%⁴. Poczucie oddziaływania na sprawy Unii Europejskiej jest jeszcze niższe i kształtuje się na poziomie 15%. Wyraźnie więc widać, że im niższy poziom organizacyjny, tym słabsze przekonanie o możliwości wpływu obywatela na decyzje i działania na nim podejmowane, tym wyższy poziom alienacji.

Tabela 8

Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy:	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
	w procentach				
– swojego miasta, gminy*	8	42	33	14	3
– kraju*	5	25	43	25	2
– Unii Europejskiej	2	13	44	37	4

* Dane CBOS z września 2012

Poczucie braku wpływu na sprawy UE przeważa we wszystkich grupach społeczno-demograficznych i w elektoratach partii politycznych cieszących się największym poparciem społecznym. Powszechnie doświadczają go przeciwnicy członkostwa Polski w UE (94%), ale także większość jego zwolenników (78%).

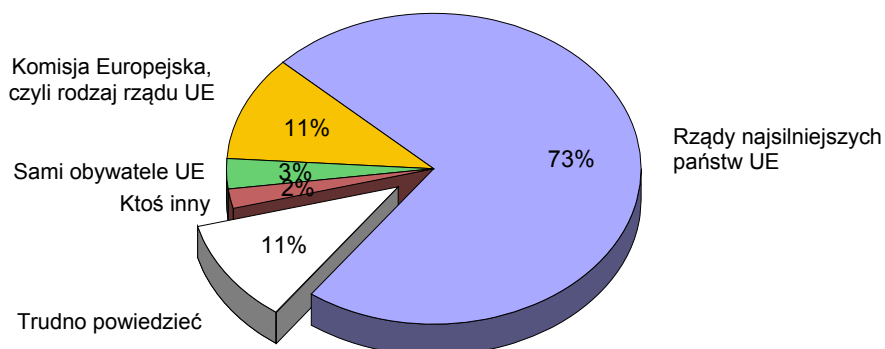
KTO MA NAJWIĘKSZY WPLYW NA POLITYKĘ UE?

Struktura instytucjonalna UE ma zapewniać ochronę interesów państw unijnych (poprzez Radę Europejską oraz Radę Unii Europejskiej), Unii jako całości (poprzez Komisję Europejską), a także jej obywateli (poprzez Parlament Europejski). Proces podejmowania decyzji w UE budzi wiele zastrzeżeń. Z jednej strony wciąż można mówić o deficycie demokracji w UE (mimo rozwiązań mających zwiększyć wpływ obywateli na UE, które wprowadził traktat lizboński). Z drugiej strony – jak pokazują choćby protesty przeciwko polityce oszczędności w krajach najsilniej dotkniętych kryzysem finansowym – Unia jawi się jako organizacja zdominowana przez najsilniejsze kraje UE, przede wszystkim Niemcy i Francję. Opinie Polaków są zbieżne z tym obrazem.

Blisko trzy czwarte badanych (73%) jest zdania, że największy wpływ na politykę UE mają rządy najsilniejszych państw unijnych. Co dziewiąty respondent (11%) uważa, że decydującą rolę odgrywa Komisja Europejska. Tylko nieliczni (3%) wskazali w tym kontekście na obywateli Unii.

⁴ Por. komunikat CBOS „Poczucie wpływu na sprawy publiczne i zaangażowanie obywatelskie” (oprac. M. Feliksiak), październik 2012.

RYS. 5. KTO, PANA(I) ZDANIEM, MA NAJWIĘKSZY WPŁYW NA POLITYKĘ UE?

Przekonanie, że politykę UE kształtują przede wszystkim rządy najsilniejszych państw UE, przeważa we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Znaczenie Komisji Europejskiej nieco częściej niż przeciętnie doceniają ludzie młodzi – do 24 roku życia (23%), w tym głównie uczniowie i studenci (28%).

Przekonanie o decydującej roli najsilniejszych państw UE dominuje też w elektoratach partii cieszących się największym poparciem społecznym.

Przedłużający się kryzys w niektórych krajach strefy euro przyczynia się do osłabienia postaw pronijnych i niekorzystnie oddziałuje na wizerunek Unii Europejskiej. Poparcie dla członkostwa Polski w tej organizacji, choć nadal wysokie, zmniejszyło się w kwietniu do poziomu notowanego w pierwszym okresie po akcesji. W porównaniu z rokiem 2009 znacząco pogorszyły się oceny funkcjonowania instytucji wspólnotowych: Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego. Jednocześnie Polacy w mniejszym stopniu niż kilka lat temu identyfikują się z Europą. Większość deklaruje, że czuje się wyłącznie Polakami. Tylko stosunkowo nieliczni mają poczucie wpływu na sprawy Unii Europejskiej. Niski poziom podmiotowości obywatelskiej idzie w parze z przekonaniem, że politykę Unii kształtują przede wszystkim najsilniejsze państwa unijne.

Opracowała
Beata ROGUSKA

Tabela 1

		Czy osobiście popiera Pan(i) członkostwo Polski w Unii Europejskiej czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?			Liczba osób
		Popieram	Jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		73	19	8	1150
Płeć	Mężczyźni	77	18	5	549
	Kobiety	69	20	11	601
Wiek	18-24 lata	78	19	4	138
	25-34	76	18	7	234
	35-44	76	16	8	193
	45-54	79	17	4	193
	55-64	70	23	8	197
	65 lat i więcej	62	22	16	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	69	20	11	438
	Miasto do 20 tys.	73	19	8	177
	20-100 tys.	77	17	6	223
	101-500 tys.	71	22	7	179
	501 tys. i więcej mieszk.	82	14	3	133
Wykształcenie	Podstawowe	60	27	13	255
	Zasadnicze zawodowe	70	21	9	284
	Średnie	77	16	7	382
	Wyższe	86	12	2	228
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	84	12	3	120
	Średni personel, technicy	89	11		51
	Pracownicy adm.-biurowi	84	10	6	72
	Pracownicy usług	73	16	11	71
	Robotnicy wykwalifikowani	74	23	2	121
	Robotnicy niewykwalifik.	59	28	13	67
	Rolnicy	85	10	5	63
Pracujący na własny rach.	81	12	6	43	
Bierni zawodowo	Renciści	64	23	12	79
	Emeryci	66	22	12	221
	Uczniowie i studenci	77	20	3	81
	Bezrobotni	65	29	6	99
	Gospodynie domowe i inni	66	15	20	61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	84	11	5	163
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	65	29	6	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	78	17	5	270
	prywatnym gosp. rolnym	86	14		60
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	68	24	8	176
	501-750	76	17	7	134
	751-1000	72	22	7	166
	1001-1500	75	17	9	194
	Powyżej 1500 zł	87	12	1	200
Ocena własnych war. mater.	Złe	59	30	11	194
	Średnie	69	20	10	549
	Dobre	85	12	3	407
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	58	27	15	64
	Raz w tygodniu	72	19	8	538
	1-2 razy w miesiącu	77	12	11	149
	Kilka razy w roku	77	18	5	289
	W ogóle nie uczestniczy	71	23	6	111
Poglądy polityczne	Lewica	84	12	4	194
	Centrum	76	19	5	422
	Prawica	70	24	7	271
	Trudno powiedzieć	64	20	16	264

Tabela 2

		Proszę powiedzieć, czy słyszał(a) Pan(i) o Europejskim Banku Centralnym?			Liczba osób
		Styszał(a)m i sporo wiem o nim	Styszał(a)m, ale niewiele wiem o nim	Nie slyszał(a)m o nim	
		%	%	%	
Ogółem		14	62	24	1144
Płeć	Mężczyźni	18	66	16	549
	Kobiety	10	59	31	595
Wiek	18-24 lata	14	64	22	138
	25-34	14	67	19	234
	35-44	19	59	21	192
	45-54	14	70	16	190
	55-64	14	59	27	197
	65 lat i więcej	9	54	37	192
Miejsce zamieszkania	Wieś	9	63	29	434
	Miasto do 20 tys.	12	66	22	176
	20-100 tys.	15	61	25	222
	101-500 tys.	18	59	23	179
	501 tys. i więcej mieszk.	28	64	8	133
Wykształcenie	Podstawowe	6	52	42	252
	Zasadnicze zawodowe	11	63	26	282
	Średnie	15	66	19	381
	Wyższe	26	66	8	228
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	28	67	6	120
	Średni personel, technicy	26	63	12	51
	Pracownicy adm.-biurowi	20	67	13	72
	Pracownicy usług	8	69	24	70
	Robotnicy wykwalifikowani	13	63	24	121
	Robotnicy niewykwalifik.	9	71	20	66
	Rolnicy	12	67	21	62
	Pracujący na własny rach.	16	65	19	43
Bierni zawodowo	Renciści	11	53	36	78
	Emerycy	10	57	33	220
	Uczniowie i studenci	19	68	13	81
	Bezrobotni	7	60	33	99
	Gospodynie domowe i inni	8	51	41	60
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	23	65	13	163
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	20	62	18	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	14	68	18	270
	prywatnym gosp. rolnym	9	69	22	58
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	8	57	35	175
	501-750	5	68	27	134
	751-1000	17	61	22	165
	1001-1500	16	60	25	192
	Powyżej 1500 zł	17	68	15	200
Ocena własnych war. mater.	Złe	11	56	33	193
	Średnie	13	62	24	545
	Dobre	16	65	19	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	7	72	21	62
	Raz w tygodniu	12	64	24	538
	1-2 razy w miesiącu	19	52	29	148
	Kilka razy w roku	16	64	20	286
	W ogóle nie uczestniczy	18	56	26	110
Poglądy polityczne	Lewica	20	63	17	194
	Centrum	14	67	20	420
	Prawica	16	66	18	271
	Trudno powiedzieć	8	51	40	259

Tabela 3

		Proszę powiedzieć, jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenił(a)by Pan(i) działalność Parlamentu Europejskiego?			Liczba osób
		Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		48	22	30	1022
Płeć	Mężczyźni	50	27	23	511
	Kobiety	47	17	36	511
Wiek	18-24 lata	63	18	18	128
	25-34	49	24	27	217
	35-44	50	21	29	177
	45-54	47	21	33	179
	55-64	44	24	32	172
	65 lat i więcej	43	20	37	148
Miejsce zamieszkania	Wieś	43	26	30	367
	Miasto do 20 tys.	48	17	35	157
	20-100 tys.	51	19	30	205
	101-500 tys.	53	18	29	166
	501 tys. i więcej mieszk.	54	24	22	127
Wykształcenie	Podstawowe	42	15	43	184
	Zasadnicze zawodowe	42	27	32	249
	Średnie	50	23	27	363
	Wyższe	59	19	22	225
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	56	20	24	118
	Średni personel, technicy	59	19	23	49
	Pracownicy adm.-biurowi	52	18	30	71
	Pracownicy usług	40	22	38	69
	Robotnicy wykwalifikowani	43	26	31	105
	Robotnicy niewykwalifik.	34	24	42	60
	Rolnicy	53	21	26	56
Pracujący na własny rach.	56	23	21	43	
Bierni zawodowo	Renciści	45	23	33	61
	Emeryci	42	22	37	178
	Uczniowie i studenci	64	20	16	78
	Bezrobotni	49	26	25	86
	Gospodynie domowe i inni	50	16	35	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	54	19	28	157
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	43	26	32	86
	sekt. pryw. poza rolnict.	48	23	29	252
	prywatnym gosp. rolnym	56	23	21	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	49	22	29	151
	501-750	41	31	28	113
	751-1000	49	18	33	146
	1001-1500	51	23	26	172
	Powyżej 1500 zł	62	17	21	194
Ocena własnych war. mater.	Źle	38	25	37	161
	Średnie	40	25	35	483
	Dobre	64	17	20	377
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	39	31	30	56
	Raz w tygodniu	47	21	32	480
	1-2 razy w miesiącu	54	21	25	131
	Kilka razy w roku	49	21	30	259
	W ogóle nie uczestniczy	54	21	25	94
Poglądy polityczne	Lewica	55	19	26	186
	Centrum	55	22	23	389
	Prawica	48	27	25	247
	Trudno powiedzieć	32	17	52	200

Tabela 4

		Proszę powiedzieć, jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenił(a)by Pan(i) działalność Komisji Europejskiej?			Liczba osób
		Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		46	19	35	989
Płeć	Mężczyźni	48	24	28	499
	Kobiety	45	13	42	490
Wiek	18-24 lata	55	20	25	125
	25-34	48	19	33	215
	35-44	52	15	33	175
	45-54	45	19	37	173
	55-64	38	23	39	166
	65 lat i więcej	41	16	43	136
Miejsce zamieszkania	Wieś	44	20	35	352
	Miasto do 20 tys.	43	18	39	154
	20-100 tys.	48	18	34	193
	101-500 tys.	51	16	33	164
	501 tys. i więcej mieszk.	46	19	34	126
Wykształcenie	Podstawowe	38	17	46	177
	Zasadnicze zawodowe	42	22	36	238
	Średnie	46	21	33	352
	Wyższe	58	13	29	222
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	53	17	30	119
	Średni personel, technicy	51	20	30	49
	Pracownicy adm.-biurowi	51	15	34	67
	Pracownicy usług	42	24	34	65
	Robotnicy wykwalifikowani	40	23	37	104
	Robotnicy niewykwalifik.	38	17	45	59
	Rolnicy	45	21	34	55
Pracujący na własny rach.	60	14	25	40	
Bierni zawodowo	Renciści	48	22	30	56
	Emeryci	39	16	45	166
	Uczniowie i studenci	56	20	23	79
	Bezrobotni	50	18	32	84
	Gospodynie domowe i inni	42	19	39	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	51	14	35	155
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	47	25	28	84
	sekt. pryw. poza rolnict.	46	19	35	249
	prywatnym gosp. rolnym	47	23	30	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	44	23	33	144
	501-750	44	27	30	109
	751-1000	50	14	36	142
	1001-1500	52	17	32	163
	Powyżej 1500 zł	57	14	29	188
Ocena własnych war. mater.	Źle	35	23	42	155
	Średnie	40	20	40	466
	Dobre	59	15	26	368
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	38	33	29	55
	Raz w tygodniu	47	18	35	464
	1-2 razy w miesiącu	52	19	29	122
	Kilka razy w roku	42	17	40	252
	W ogóle nie uczestniczy	53	18	29	96
Poglądy polityczne	Lewica	58	13	29	180
	Centrum	51	18	31	382
	Prawica	44	26	30	241
	Trudno powiedzieć	28	16	56	185

Tabela 5

		Proszę powiedzieć, jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenił(a)by Pan(i) działalność Europejskiego Banku Centralnego?			Liczba osób
		Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		36	24	40	870
Płeć	Mężczyźni	36	28	36	458
	Kobiety	36	20	45	412
Wiek	18-24 lata	50	21	29	107
	25-34	39	26	35	189
	35-44	33	29	38	151
	45-54	31	24	46	159
	55-64	33	23	44	144
	65 lat i więcej	33	17	50	120
Miejsce zamieszkania	Wieś	33	24	42	308
	Miasto do 20 tys.	31	25	44	138
	20-100 tys.	40	22	38	167
	101-500 tys.	37	21	41	136
	501 tys. i więcej mieszk.	42	26	33	122
Wykształcenie	Podstawowe	34	15	50	144
	Zasadnicze zawodowe	36	25	39	208
	Średnie	33	25	42	309
	Wyższe	42	27	32	210
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	38	28	34	113
	Średni personel, technicy	34	24	41	44
	Pracownicy adm.-biurowi	38	19	43	63
	Pracownicy usług	30	25	45	53
	Robotnicy wykwalifikowani	33	22	45	92
	Robotnicy niewykwalifik.	34	25	41	53
	Rolnicy	54	18	27	49
Pracujący na własny rach.	44	28	28	35	
Bierni zawodowo	Renciści	33	21	46	50
	Emeryci	31	19	51	147
	Uczniowie i studenci	46	26	28	70
	Bezrobotni	35	28	37	65
	Gospodynie domowe i inni	21	34	45	35
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	37	22	41	142
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	33	29	38	72
	sekt. pryw. poza rolnict.	36	26	38	223
	prywatnym gosp. rolnym	60	21	20	46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	33	27	40	115
	501-750	35	27	39	97
	751-1000	43	20	37	128
	1001-1500	38	28	34	144
	Powyżej 1500 zł	43	22	35	170
Ocena własnych war. mater.	Źle	28	24	48	129
	Średnie	30	23	46	411
	Dobre	46	24	30	330
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	21	35	44	49
	Raz w tygodniu	36	24	40	406
	1-2 razy w miesiącu	39	25	36	105
	Kilka razy w roku	34	22	44	230
	W ogóle nie uczestniczy	46	19	34	80
Poglądy polityczne	Lewica	40	21	39	161
	Centrum	43	24	34	336
	Prawica	30	32	38	220
	Trudno powiedzieć	24	16	60	153

Tabela 6

		Czy uważa się Pan(i):					Liczba osób
		wyłącznie za Polaka	za Polaka i Europejczyka	za Europejczyka i Polaka	wyłącznie za Europejczyka	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		60	35	3	1	1	1150
Płeć	Mężczyźni	55	39	3	1	2	549
	Kobiety	64	31	2	1	1	601
Wiek	18-24 lata	47	46	6		1	138
	25-34	46	47	3	1	3	234
	35-44	54	40	2	2	1	193
	45-54	60	33	4	2	1	193
	55-64	72	24	2	1	1	197
	65 lat i więcej	76	20	1	1	2	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	72	24	3	1	1	438
	Miasto do 20 tys.	61	35		1	2	177
	20-100 tys.	55	42	3	1		223
	101-500 tys.	48	43	5	2	3	179
	501 tys. i więcej mieszk.	41	49	6	2	3	133
Wykształcenie	Podstawowe	78	20	1	1	1	255
	Zasadnicze zawodowe	74	22	1	1	1	284
	Średnie	56	37	4	1	1	382
	Wyższe	27	64	4	2	2	228
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	24	63	6	1	5	120
	Średni personel, technicy	48	45	4		2	51
	Pracownicy adm.-biurowi	42	53	5	1		72
	Pracownicy usług	67	26	5	1	1	71
	Robotnicy wykwalifikowani	70	27	1	2		121
	Robotnicy niewykwalifik.	67	29		3	1	67
	Rolnicy	75	16	2		6	63
Pracujący na własny rach.	54	42	4			43	
Bierni zawodowo	Renciści	73	19	2	5	1	79
	Emeryci	73	24	1	1	1	221
	Uczniowie i studenci	34	59	6		1	81
	Bezrobotni	64	33	1	1		99
	Gospodynie domowe i inni	70	27	1	2		61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	46	48	5	1		163
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	50	39	2	3	6	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	52	42	4	1	1	270
	prywatnym gosp. rolnym	79	15	3		3	60
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	69	27	1	2	1	176
	501-750	69	29		2	1	134
	751-1000	60	33	4	1	2	166
	1001-1500	58	35	5		2	194
	Powyżej 1500 zł	38	55	4	3	1	200
Ocena własnych war. mater.	Złe	70	23	2	3	2	194
	Średnie	66	29	3	1	1	549
	Dobre	45	49	3	1	2	407
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	53	43			4	64
	Raz w tygodniu	66	30	3	1	1	538
	1-2 razy w miesiącu	62	34	1	1	1	149
	Kilka razy w roku	54	41	2	1	1	289
	W ogóle nie uczestniczy	40	42	10	5	3	111
Poglądy polityczne	Lewica	54	38	6	2	1	194
	Centrum	58	37	3	1	1	422
	Prawica	57	39	2	1	1	271
	Trudno powiedzieć	68	25	2	1	3	264

Tabela 7

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy Unii Europejskiej?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		15	81	4	1148
Płeć	Mężczyźni	17	80	3	548
	Kobiety	13	82	5	600
Wiek	18-24 lata	16	82	2	138
	25-34	19	78	3	234
	35-44	23	76	1	193
	45-54	13	84	3	191
	55-64	10	85	5	196
	65 lat i więcej	7	84	9	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	14	82	4	436
	Miasto do 20 tys.	14	83	3	177
	20-100 tys.	17	77	6	223
	101-500 tys.	13	84	3	179
	501 tys. i więcej mieszk.	18	80	2	133
Wykształcenie	Podstawowe	10	83	7	255
	Zasadnicze zawodowe	10	86	4	282
	Średnie	19	79	2	382
	Wyższe	20	76	4	228
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	25	73	2	120
	Średni personel, technicy	22	78		51
	Pracownicy adm.-biurowi	25	69	6	72
	Pracownicy usług	9	89	2	71
	Robotnicy wykwalifikowani	19	81		121
	Robotnicy niewykwalifik.	16	84		67
	Rolnicy	8	90	1	61
Bierni zawodowo	Pracujący na własny rach.	23	75	2	43
	Renciści	10	84	6	79
	Emeryci	8	83	9	221
	Uczniowie i studenci	15	85		81
	Bezrobotni	16	83	1	99
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	5	80	15	61
	inst. państw., publicznej	21	76	3	163
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	10	88	2	89
	sekt. pryw. poza rolnict. prywatnym gosp. rolnym	23	76	1	270
Dochody na jedną osobę	prywatnym gosp. rolnym	13	87		58
	Do 500 zł	17	81	2	176
	501-750	12	83	5	134
	751-1000	13	82	5	165
	1001-1500	16	81	3	192
Ocena własnych war. mater.	Powyżej 1500 zł	23	75	2	200
	Złe	8	85	7	193
	Średnie	13	82	5	548
Udział w prakt. religijnych	Dobre	20	78	2	407
	Kilka razy w tygodniu	11	84	5	64
	Raz w tygodniu	12	85	4	538
	1-2 razy w miesiącu	11	85	4	147
	Kilka razy w roku	23	73	4	287
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	17	79	4	111
	Lewica	18	79	2	194
	Centrum	17	79	3	419
	Prawica	15	84	1	271
	Trudno powiedzieć	8	83	9	264

Tabela 8

		Kto, Pana(i) zdaniem, ma największy wpływ na politykę Unii Europejskiej?					Liczba osób
		Rządy najsilniejszych państw Unii Europejskiej	Komisja Europejska, czyli rodzaj rządu Unii Europejskiej	Sami obywatele Unii Europejskiej	Ktoś inny	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		73	11	3	2	11	1145
Płeć	Mężczyźni	76	11	3	2	7	548
	Kobiety	70	11	3	3	14	597
Wiek	18-24 lata	68	23	0	2	7	138
	25-34	77	12	4	3	4	232
	35-44	75	11	2	3	10	193
	45-54	84	5	2	1	8	192
	55-64	70	10	4	3	13	197
	65 lat i więcej	61	9	5	2	24	193
Miejsce zamieszkania	Wieś	67	12	3	2	15	435
	Miasto do 20 tys.	75	12	4	1	8	176
	20-100 tys.	79	8	1	2	10	223
	101-500 tys.	67	15	3	4	10	178
	501 tys. i więcej mieszk.	88	5	2	3	2	133
Wykształcenie	Podstawowe	52	15	6	3	24	251
	Zasadnicze zawodowe	71	11	4	2	12	284
	Średnie	80	9	1	3	7	381
	Wyższe	85	11	1	0	2	228
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	87	8	1	2	2	120
	Średni personel, technicy	84	11		1	3	51
	Pracownicy adm.-biurowi	81	9	2		8	72
	Pracownicy usług	73	9	1	3	13	71
	Robotnicy wykwalifikowani	74	12	4	1	9	121
	Robotnicy niewykwalifik.	72	10	6	1	10	65
	Rolnicy	70	17	2	5	6	63
Pracujący na własny rach.	91	2	1	3	2	43	
Bierni zawodowo	Renciści	61	11	5	2	21	79
	Emeryci	65	8	4	1	22	220
	Uczniowie i studenci	66	28		4	3	81
	Bezrobotni	73	11	4	3	9	98
	Gospodynie domowe i inni	67	11	1	6	15	59
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	81	11	1	0	6	163
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	79	10	1	4	6	88
	sekt. pryw. poza rolnict.	81	8	3	1	7	270
	prywatnym gosp. rolnym	79	9	4	3	5	60
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	70	14	2	2	11	176
	501-750	70	9	6	3	12	133
	751-1000	70	13	3	3	13	166
	1001-1500	74	10	3	1	13	194
	Powyżej 1500 zł	84	8	2		6	199
Ocena własnych war. mater.	Złe	67	12	3	3	16	194
	Średnie	70	9	4	3	14	545
	Dobre	79	13	2	2	5	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	71	11	3	1	14	63
	Raz w tygodniu	76	10	2	2	10	538
	1-2 razy w miesiącu	67	13	4	5	11	149
	Kilka razy w roku	69	12	4	3	12	287
	W ogóle nie uczestniczy	76	11	2	1	9	109
Poglądy polityczne	Lewica	79	13	4	0	3	194
	Centrum	74	12	3	3	8	422
	Prawica	80	12	2	1	4	270
	Trudno powiedzieć	58	7	2	4	28	259